

PERSOONLIJK

Aan de Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Mevrouw J.C. Huizinga-Heringa
Postbus 20951
2500 EZ DEN HAAG

Utrecht, 24 maart 2010
ons kenmerk WWI/tgr/100324.001
contactpersoon drs. M.P.W. van Biezen
onderwerp Beleidsaanbevelingen 10% hernieuwbare energie in verkeer- en vervoersector

Mevrouw de Minister,

Eind 2008 is de Richtlijn Hernieuwbare Energie (RED) door het Europees Parlement aangenomen. In de RED is een doelstelling vastgelegd van 14% hernieuwbare energie in Nederland in 2020. Binnen deze doelstelling geldt een subdoelstelling van 10% hernieuwbare energie in de verkeer- en vervoersector. Uiterlijk in juni 2010 moet Nederland een *National Action Plan* (NAP) aanleveren bij de Europese Commissie. Hierin moet worden aangegeven hoe Nederland deze doelstellingen gaat invullen. Het werkprogramma Schoon en Zuinig kent een doelstelling van 20% hernieuwbare energie, als onderdeel van de hoofddoelstelling van 30% CO₂-reductie in 2020. Voor de verkeer- en vervoersector geldt dat de CO₂-uitstoot in 2020 gelijk of iets boven het niveau van 1990 moet liggen. De centrale vraag die nog moet worden ingevuld is:

Hoe kan de doelstelling van 10% hernieuwbare energie in de verkeer- en vervoersector in 2020 zo duurzaam mogelijk worden ingevuld en hoeveel CO₂-reductie levert dit op?

Middels deze brief (met bijlage) wil Stichting Natuur en Milieu u hier graag over informeren. Wij vinden dat onderstaande drie beleidsaanbevelingen nodig zijn om een duurzame invulling te kunnen garanderen:

1. Het stimuleren van biobrandstoffen waarvoor landbouwgrond nodig is leidt niet tot klimaatwinst. Dit komt door veranderingen in landgebruik die optreden door de extra vraag naar landbouwgrond. Met name aan de dieselkant zijn de klimaatrisico's groot. Hanteer daarom in ieder geval geen bijmengverplichting voor biodiesel.
2. Dwing verduurzaming af door subdoelstellingen binnen de hoofddoelstelling van 10% hernieuwbare energie (zie ook tabel 2 in bijlage):
  - a. Hanteer een subdoelstelling van 2% in 2020 voor elektrisch vervoer. Dit komt overeen met ongeveer 650.000 elektrische auto's in 2020. Neem als overheid de verantwoordelijkheid voor het realiseren van deze doelstelling.
  - b. Hanteer een verplichting voor accijnsgoederenplaatsen (AGP's) voor het op de markt brengen van 6% biobrandstoffen uit reststromen in 2020 (incl. restvetten, groen gas en tweede generatie). Zorg ervoor dat initiatieven die worden genomen door partijen die geen AGP zijn ook mee kunnen tellen voor deze verplichting.

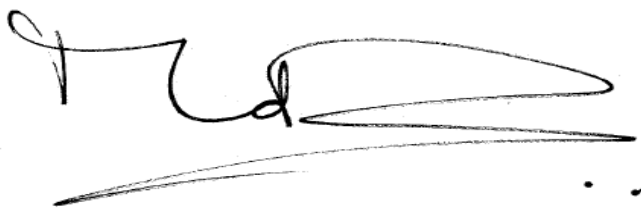
- c. Wacht met een aanvullende verplichting voor bio-ethanol tot na de geplande herziening van de RED in 2014. Na 2014 is er nog voldoende tijd om eventueel middels een aanvullende bijmengverplichting 10% hernieuwbare energie te realiseren:

Subdoelstelling	Verplichte partij	Percentage	Opmerkingen
Elektrisch vervoer	Overheid	2%	Incl. treinen/trams (0,5%)
Biobrandstoffen uit reststromen	AGP's	6%	Niet-AGP's doen mee door systeem biotickets
Bio-ethanol	AGP's	2%	Wacht tot na de herziening van de RED in 2014
Totaal		10%	

3. Zorg voor publieke transparantie omtrent de aard en herkomst van biobrandstoffen op bedrijfsniveau, zodat er meer maatschappelijke druk ontstaat om te verduurzamen.

Graag zouden wij deze aanbevelingen in een gesprek nader willen toelichten. In de bijlage worden deze drie aanbevelingen verder onderbouwd. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Maarten van Biezen tel: 030 2348282

Hoogachtend,
Stichting Natuur en Milieu

Mirjam de Rijk
algemeen directeur

Bijlage:

- Toelichting aanbevelingen 10% hernieuwbare energie in verkeer- en vervoer

BIJLAGE:

10% hernieuwbare energie in verkeer- en vervoer: Wat is duurzaam?

1. Energiebesparing is cruciaal

Het energieverbruik in 2020 is bepalend voor de absolute hoeveelheid hernieuwbare energie die nodig is voor de doelstelling van 10%. Bij ongewijzigd beleid neemt het energieverbruik in de verkeer- en vervoersector met 18% toe ten opzichte van 2008¹. Hiermee haalt Nederland de doelstelling uit het werkprogramma Schoon en Zuinig zeker niet. Om de ambitie uit het werkprogramma Schoon en Zuinig te realiseren, moet de CO₂-uitstoot in de verkeer- en vervoersector in 2020 met 19% gedaald zijn ten opzichte van 2008. Tabel 1 geeft de belangrijkste kengetallen voor deze twee scenario's weer, in PetaJoule energie en Megaton CO₂-uitstoot:

Parameter	2008 ²	Scenario 1: Ongewijzigd beleid 2020	Toename t.o.v. 2008	Scenario 2: Schoon en Zuinig 2020	Toename t.o.v. 2008
Energieverbruik weg- en spoorverkeer (PJ)	491	577	18%	398 ³	-19%
CO ₂ uitstoot weg- en spoorverkeer (Mton)	33,1	42,6	29%	30	-9%
10% hernieuwbaar verkeer (PJ)		58		40	

Tabel 1: Raming van het energieverbruik in de verkeer- en vervoersector in Nederland in 2020 ten opzichte van 2008, bij ongewijzigd beleid¹ en bij het realiseren van Schoon en Zuinig^{2,3}.

Tabel 1 laat zien dat inzetten op energiebesparing in de verkeer- en vervoersector grote gevolgen heeft voor de hoeveelheid hernieuwbare energie die nodig is voor het realiseren van de 10% doelstelling. Door de energiebesparingsdoelen uit Schoon en Zuinig te realiseren kan 18 PJ aan biobrandstoffen worden gespaard, vergeleken met ongewijzigd beleid.

Hierdoor hoeft er ongeveer 550 miljoen liter biobrandstoffen minder te worden bijgemengd⁴. Dit levert een kostenbesparing op voor de automobilist van ongeveer 240 miljoen Euro per jaar⁵.

¹ ECN/PBL, *Actualisatie referentieramingen Energie en Emissies 2008-2020*, augustus 2009

² Bron: CBS

³ Een deel van de CO₂-reductie in de verkeer- en vervoersector wordt gerealiseerd door de 10% hernieuwbare energiedoelstelling. Voor het behalen van de doelstelling in Schoon en Zuinig mag het energieverbruik in 2020 dus 10% hoger liggen dan het niveau van 1990. Het energieverbruik in het weg- en spoorverkeer in 1990 bedroeg 359 PJ, bron: CBS.

⁴ Bij een energie-inhoud van 32 MJ/liter

⁵ CE Delft, *An alternative to 5.75% biofuels in 2010; More sustainability at lower cost?*, 2008

2. Stuur niet op biobrandstoffen uit energiegewassen

Het stimuleren van grootschalige productie van biobrandstoffen die worden geteeld op landbouwgrond leidt niet tot klimaatwinst en vormt eerder een bedreiging voor het klimaat. Dit komt door het grote beslag op vruchtbare landbouwgrond die nodig is om deze biobrandstoffen te produceren. Deze vraag naar extra landbouwgrond komt bovenop de groeiende vraag naar voedsel en leidt tot uitbreiding van het mondiale landbouwooppervlak⁶. Dit gaat gepaard met vernietiging van natuurgebieden, waarbij veel broeikasgassen vrijkomen. De vraag naar deze biobrandstoffen werkt dus averechts voor het klimaat. Een groeiend aantal wetenschappelijke studies waarschuwt dat stimulering van biobrandstoffen waarschijnlijk een negatief effect heeft op het klimaat. De *Impact Assessment* die de overheid vorig jaar heeft laten uitvoeren naar de duurzaamheid van het bijmengen van 10% biobrandstoffen in 2020 geeft aan dat de klimaatwinst waarschijnlijk negatief is⁷. Vooral een stijging van de vraag naar biodiesel uit palmolie, koolzaadolie of sojaolie is zeer ongewenst vanwege de grootschalige ontbossing die plaatsvindt door een stijging van de mondiale vraag naar plantaardige olie. Voor een duurzame invulling van de 10% doelstelling zal dus zoveel mogelijk naar andere oplossingen moeten worden gekeken. Gelukkig zijn deze in ruime mate beschikbaar.

3. Stuur op elektrisch vervoer en reststromen

Elektrisch vervoer

Het ambitieuze C'MM'N-scenario van Stichting Natuur en Milieu, een aantal technische universiteiten en marktpartijen beoogt het realiseren van 1.000.000 elektrische auto's in 2020 in het Nederlandse wagenpark⁸. De overheid heeft in 2009 op advies van Natuur en Milieu het formule-E-team opgericht. Dit platform moet voor de nodige coördinatie tussen marktpartijen en overheid zorgen om zo de grootste belemmeringen voor een snelle marktintroductie aan te pakken. Bij een gemiddeld verbruik van 2880 kWh per jaar, is het jaarverbruik van 1.000.000 elektrische auto's 10,4 PJ⁹. Omdat elektrische auto's vooral in de nacht tijdens daluren opgeladen zullen worden, kan deze extra vraag naar verwachting met de dan geïnstalleerde capaciteit worden opgevangen. Daarbij leveren 1.000.000 elektrische auto's een energiebesparing op van 35 PJ aan benzine en diesel en dragen daarmee voor een belangrijk deel bij aan de besparingsdoelstelling binnen de verkeer- en vervoersector¹⁰.

Elektriciteitsverbruik door elektrische auto's telt binnen de Richtlijn Hernieuwbare Energie (RED) 2,5 keer mee voor het behalen van de 10% doelstelling. Daarbij telt vooralsnog alleen het aandeel hernieuwbaar in de elektriciteitsmix. Elektrisch transport over het spoor (treinen en trams) tellen ook mee voor de doelstelling, al naar gelang het aandeel hernieuwbare elektriciteit in het net.

Biodiesel uit restvetten

De productie van biobrandstoffen ter vervanging van diesel kent de grootste duurzaamheidsrisico's, vanwege het feit dat deze productie veelal plaatsvindt in landen met veel tropisch bos (palmolie, sojaolie). Alternatief kan biodiesel worden geproduceerd uit afgewerkt frituurvet en slachtafval. Hiervoor is een redelijk potentieel van 5,7 PJ aanwezig in Nederland¹⁰. Biobrandstoffen uit reststromen worden in de RED dubbel geteld voor het behalen van de 10% doelstelling. 1 PJ van deze biodiesel telt dus als 2 PJ voor het behalen van de doelstelling.

⁶ Landbouw en voedselorganisatie van de Verenigde Naties (FAO), *How to Feed the World in 2050?*, 2009

⁷ WUR, PBL, ECN, EcoFys, *Scientific assessment and policy analysis: Can biofuels be sustainable by 2020? An assessment for an obligatory blending target of 10% in the Netherlands* (WAB 24), 2009

⁸ Natuur en Milieu, *Action Plan for Electric Transport; En route to one million electric cars in 2020!*, Juni 2009

⁹ Ministerie van Verkeer en Waterstaat, *Plan van Aanpak Elektrisch Rijden*, Kamerbrief 3 juli 2009

¹⁰ Koppejan et al., *Beschikbaarheid biomassa in 2020*, 2009

Groen gas

Een groeiend deel van het wegtransport wordt aangedreven door aardgas en een groeiend deel van dit aardgas bestaat uit groen gas dat gewonnen wordt uit vergisting van reststromen. De geraamde binnenlandse beschikbaarheid van groen gas in 2020 bedraagt 13 PJ⁸. Ter vergelijking, het binnenlands aardgasverbruik in 2008 was 1454 PJ. Het binnenlands potentieel is dus relatief klein, maar ook relatief eenvoudig en goedkoop te benutten. Voor het wegverkeer kan groen gas worden afgenomen bij speciale groen-gas-vulpunten, maar dit kan onnodig veel logistieke problemen opleveren. Alternatief kunnen middels groencertificaten, bussen en (vracht)auto's die op aardgas rijden administratief op groen gas gaan rijden. Daarvoor is het wel nodig dat de Europese Commissie dit goedkeurt. Omdat het om reststromen gaat, telt ook groen gas dubbel voor de 10% doelstelling.

Tweede generatie biobrandstoffen

Eerste generatie biobrandstoffen zijn afkomstig van gewassen die plantaardige olie of suikers produceren. Tweede generatie biobrandstoffen kunnen worden gemaakt uit ligno-cellulose delen van de plant. Hierdoor wordt het mogelijk om vloeibare biobrandstoffen uit agrarische reststromen, grassen of houtafval te maken. Het gaat dus om een technologie waarmee vloeibare biobrandstoffen uit vaste biomassa gemaakt kunnen worden. Deze technologie verschilt daarmee wezenlijk van de huidige biobrandstoffen, zowel op het gebied van teelt als op het gebied van verwerking. Momenteel zijn deze biobrandstoffen nog nauwelijks commercieel verkrijgbaar, maar ontwikkelingen in de R&D sfeer gaan relatief snel, mede door de discussies rondom *Indirect Land Use Change* bij de productie van biobrandstoffen uit energiegewassen. Toch zal voor 2020 het marktaandeel van deze biobrandstoffen nog erg beperkt zijn¹¹.

Tabel 2 geeft aan in hoeverre de 10% doelstelling kan worden ingevuld met bovenstaande middelen:

Hernieuwbare energie in weg- en spoorverkeer	Hernieuwbare energie in 2020 (PJ)	Vermenigvuldigingsfactor in RED	Hernieuwbare energie in 2020 in RED (PJ)	%- punten 10% doelstelling	CO ₂ reductie (Mton) ¹²
1.000.000 elektrische auto's	3,6 ¹³	2,5	9,1	2,3%	2,75
Trein- tramverkeer	2,0 ¹³	-	2,0	0,5%	0,14
Biodiesel uit restvetten	5,7	2	11,4	2,9%	0,41
Groen gas ¹⁴	2,6	2	5,2	1,3%	0,19
Tweede generatie biobrandstoffen	2,2	2	4,4	1,1%	0,16
SUB-TOTAAL	16,2		32,1	8,1%	3,7
Bio-ethanol uit suikerriet	7,9	-	7,9	1,9%	0,56
TOTAAL	24,1		40	10%	4,2

Tabel 2: Invulling van de doelstelling van 10% hernieuwbare energie in 2020 met zoveel mogelijk elektrisch transport en biobrandstoffen uit reststromen. Gebaseerd op advies *Eerst*

¹¹ Fraunhofer, EEG, EcoFys, Rütter+Partner, LEI, Seureco, EmployRES; *The impact of renewable energy policy on economic growth and employment in the European Union; Final Report*, april 2009.

¹² Uitgaande van een emissiefactor van 71,2 kton CO₂ per PJ fossiele brandstof (IPCC), waarbij geldt dat alle hernieuwbare energie als 100% klimaatneutraal meetelt, zoals vastgelegd in het Kyoto Protocol.

¹³ Uitgaande van 35% hernieuwbare elektriciteit in 2020.

¹⁴ Koppejan et al., *Beschikbaarheid biomassa in 2020*, 2009. Aangenomen dat 20% van het potentieel benut zal worden in het wegverkeer.

kwiteit dan kwantiteit van de Commissie Duurzaamheidsvraagstukken Biomassa (CDB). In de RED tellen biobrandstoffen uit reststromen en elektrisch vervoer administratief zwaarder mee door middel van een vermenigvuldigingsfactor. Deze factor geldt alleen voor de doelstelling van 10% in de verkeersector, niet voor de hoofddoelstelling van 20% hernieuwbare energie.

Niet meer dan 10% hernieuwbare energie

Elektrisch transport, groen gas en biobrandstoffen uit reststromen kunnen 16,2 PJ aan energie leveren. Wanneer de energiebesparingsdoelstelling in de verkeer- en vervoersector wordt gerealiseerd, kan hiermee ruim 80% van de 10%-doelstelling worden gerealiseerd. Om de doelstelling van 10% te halen zou het dus nodig zijn om nog 2% biobrandstoffen uit voedselgewassen in te zetten. De totale hoeveelheid hernieuwbare energie in de verkeer- en vervoersector komt daarmee op 24,1 PJ. Vanwege het risico op ontbossing is het daarbij aan te bevelen om in ieder geval niet in te zetten op het bijmengen van biodiesel.

Mocht het nodig zijn om biobrandstoffen uit energiegewassen bij te mengen om de doelstelling van 10% te realiseren, kies dan in ieder geval voor bio-ethanol in plaats van biodiesel. In 2014 is een herziening van de RED gepland, waarin ook de hoogte van de doelstelling in het kader van duurzaamheid wordt heroverwogen. Wacht daarom met een bijmengverplichting voor bio-ethanol tot na de geplande herziening van de RED in 2014. Na 2014 is er nog voldoende tijd voor een eventueel aanvullende verplichting.

Omdat er tot 2020 onvoldoende duurzame opties zijn voor het realiseren van 10% hernieuwbare energie in de verkeer- en vervoersector, is een verhoging van de doelstelling in 2020 niet wenselijk.

Dubbeltellingen leiden niet tot meer fossiele energie

De dubbeltellingen voor reststromen en elektrische auto's zorgen ervoor dat de absolute hoeveelheid hernieuwbare energie in de verkeer- en vervoersector lager komt te liggen dan de 40 PJ uit tabel 1. De dubbeltellingen gelden niet voor de hoofddoelstelling van 20% hernieuwbare energie in het totale energieverbruik¹⁵. Dit moet dus worden aangevuld met extra hernieuwbare elektriciteit of warmte, om in totaal toch op 20% uit te komen (zie box 1). Door het gebruik van dubbeltellingen wordt dus niet meer fossiele energie verbruikt. Inzetten op hernieuwbare elektriciteit en warmte in plaats van biobrandstoffen is niet alleen beter voor het klimaat, maar ook een flink stuk goedkoper dan het bijmengen van biobrandstoffen^{5, 16}.

Minder biobrandstoffen en meer hernieuwbare elektriciteit en warmte is veel kosteneffectiever voor het behalen van de doelstelling van 20% hernieuwbare energie én het is beter voor het klimaat.

Elektrische auto's leveren veel klimaatwinst

Voorale elektrische auto's kunnen een aanzienlijke bijdrage leveren aan de doelstellingen in Schoon en Zuinig. Dit komt vooral door de grote energiebesparing die elektrisch rijden oplevert. 1.000.000 elektrische auto's zorgen voor een besparing van 35 MJ aan benzine en diesel. In totaal leveren deze auto's een CO₂-reductie op van 2,75 Mton, dat is meer dan alle andere

---

¹⁵ De Europese hernieuwbare energie doelstelling is geformuleerd in termen van *bruto eindverbruik van energie*. Het gaat hierbij om de brandstoffen, elektriciteit en warmte die geleverd wordt aan de industrie, de transportsector, de dienstensector, huishoudens en de landbouw- en visserijsector. In het werkprogramma Schoon en Zuinig is een doelstelling geformuleerd van 20% hernieuwbare energie in 2020 in termen van *vermeden fossiele energie*. De Nederlandse doelstelling van 20% is ongeveer 17% in termen van *bruto eindverbruik van energie*.

¹⁶ Commissie Duurzaamheidsvraagstukken Biomassa (CDB), *Eerst kwaliteit dan kwantiteit*, februari 2009

maatregelen bij elkaar. De totale CO₂-reductie van het pakket bedraagt 4,2 Mton. Stel dat de 10% doelstelling volledig met biobrandstoffen uit voedselgewassen zou worden gerealiseerd, dan zou de CO₂ reductie volgens de officiële Kyoto-rekenregels 2,9 Mton bedragen.

Het duurzame pakket met veel elektrisch vervoer levert dus veel meer CO₂-reductie op dan het bijmengen van 10% biobrandstoffen.

4. Instrumentarium

De volgende drie beleidsaanbevelingen maken een zo duurzaam mogelijke invulling van de 10% doelstelling mogelijk:

1. Het stimuleren van biobrandstoffen waarvoor landbouwgrond nodig is leidt niet tot klimaatwinst. Dit komt door veranderingen in landgebruik die optreden door de extra vraag naar landbouwgrond. Met name aan de dieselkant zijn de klimaatrisico's groot. Hanteer daarom in ieder geval geen bijmengverplichting voor biodiesel.
2. Dwing verduurzaming af door subdoelstellingen binnen de hoofddoelstelling van 10% hernieuwbare energie:
  - a. Hanteer een subdoelstelling van 2% in 2020 voor elektrisch vervoer. Neem als overheid de verantwoordelijkheid voor het realiseren van deze doelstelling.
  - b. Hanteer een verplichting voor accijnsgoederenplaatsen (AGP's) voor het op de markt brengen van 6% biobrandstoffen uit reststromen in 2020. Zorg ervoor dat initiatieven die worden genomen door partijen die geen AGP zijn ook mee kunnen tellen voor deze verplichting.
  - c. Wacht met een aanvullende verplichting voor bio-ethanol tot na de geplande herziening van de RED in 2014. Na 2014 is er nog voldoende tijd om eventueel middels een aanvullende bijmengverplichting 10% hernieuwbare energie te realiseren.

Subdoelstelling	Verplichte partij	Percentage	Opmerkingen
Elektrisch vervoer	Overheid	2%	Incl. treinen/trams
Biobrandstoffen uit reststromen	AGP's	6%	Niet-AGP's doen mee door systeem biotickets
Bio-ethanol	AGP's	2%	Wacht tot na de herziening van de RED in 2014
Totaal		10%	

3. Zorg voor publieke transparantie omtrent de aard en herkomst van biobrandstoffen op bedrijfsniveau, zodat er meer maatschappelijke druk ontstaat om te verduurzamen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Maarten van Biezen
Teammanager Ruimte & Mobiliteit
Stichting Natuur en Milieu
Telefoon: 030- 3248282
Email: m.van.biezen@natuurenmilieu.nl

Ron Wit
Teammanager Klimaat & Energie
Stichting Natuur en Milieu
Telefoon: 030- 3248291
Email: r.wit@natuurenmilieu.nl